

Geliş / Received: 15 Ocak 2022 / January 15 2022 - Kabul / Accepted: 21 Mayıs 2022 / May 21 2022
Yayın / Published: 30 Haziran 2022 / June 30 2022
Makalenin Türü: Type of article (Araştırma / Research)

To Cite This Article: Özdemir, Y., & Selçuk, G. N.(2022). Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Harcamaları Üzerine Erzurum İlinde Bir Araştırma. Journal of Silk Road Tourism Researches, 2(1), 1-11

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN HARCAMALARI ÜZERİNE ERZURUM İLİNDE BİR ARAŞTIRMA

A RESEARCH IN ERZURUM ON THE EXPENDITURE OF STUDENTS TRAINED
ATATATÜRK UNIVERSITY

Yeşim ÖZDEMİR *

Gökalep N. SELÇUK**

Özet

Üniversiteler buldukları bölgelerde hem şehrin ekonomisine önemli derecede etki ederken hem de kuruldukları bölgeyi kültürel ve sosyal anlamda etkilemektedirler. Her geçen yıl artan öğrenci sayısı ile birlikte üniversitelerde yeni birimler kurulmaktadır. Bu birimlerde eğitim gören öğrencilerin eğitimleri süresince yaptıkları harcamalar bölge ekonomisine katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada Erzurum ilinde bulunan üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin harcamaları anket yöntemi ile analiz edilmiş ve il ekonomisine katkısı belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada öğrencilerin bir aylık ortalama geliri 1.231 TL iken bir aylık ortalama harcaması 1.044,63 TL olarak bulunmuş ve bu bilgiden hareket ederek Atatürk Üniversitesi'nde eğitim gören 73.147 öğrencinin il ekonomisine 690.242.409 TL katkı sağladığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin en çok harcama yaptığı grup %24,9 oranıyla kültürel aktiviteler ve %22,9 oranı ile barınma kalemleriyken en az harcama yapılan grup ise %2,5 oranıyla enerji harcamalarıdır.

Anahtar kelimeler: Öğrenci harcamaları, harcamaların analizi, ekonomik katkı

Abstract

While universities have a significant impact on the city's economy in their regions, they affect the region they are founded in cultural and social understanding. New units are being established in universities with the increasing number of students every year. The expenditures of the students in study in these units during their education contribute to the regional economy. In this study, the expenditures of the students in study in the universities in Erzurum were analyzed by the survey method and their contribution to the provincial economy was tried to be determined. In the study, while the average monthly income of the students was 1.231 TL, the average monthly expenditure was found to be 1.044,63 TL and it was determined that 73.147 students who were educated at Atatürk University contributed 690.242.409 TL to the provincial economy. While the most spending group of students is cultural activities with 24,9% and housing items with 22,9%, the group with the least expenditure is energy expenditure with 2,5%.

Keywords: Student expenditures, analysis of expenditures, economic contribution

* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Mezunu, yeşim.ozdemi@gmail.com, ORCID No:0000-0001-6567-0548

** Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, gokalpns@atauni.edu.tr, ORCID No: 0000-0001-5821-1212

Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun hazırlanmış ve intihal incelemesinden geçirilmiştir.

GİRİŞ

Günümüzde üniversite sayısı her geçen yıl artarak devam eden Türkiye’de 1960’lara kadar yalnızca yedi üniversite mevcuttu. Cumhuriyet döneminde kurulan bu üniversitelerin en eski olanı 1933 yılında kurulan İstanbul Üniversitesi’dir. 1944’te İstanbul Teknik Üniversitesi, 1946’da Ankara Üniversitesi, 1955’te Karadeniz Teknik ve Ege üniversiteleri, 1957’de Atatürk Üniversitesi ve 1959’da Orta Doğu Teknik Üniversitesi kurulmuştur. (Kömürlü, 2019, s. 40) 2018 yılı verisine göre ise 108 devlet ve 63 vakıf olmak üzere toplam 170 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerde 1.089.260 ön lisans öğrencisi, 2.264.196 lisans öğrencisi, 431.965 yüksek lisans öğrencisi ve 95.100 doktora öğrencisi olarak toplamda 3.880.521 öğrenci eğitim görmektedir.

Üniversitelerin buldukları il ekonomisi üzerinde çeşitli etkileri vardır. Bunun en başında bu üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin yaptığı harcamalar karşımıza çıkmaktadır. Üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler gelirlerinin önemli bir kısmını eğitim aldıkları coğrafyada mal ve hizmet tüketimleri için harcamaktadırlar. Yapılan birçok araştırmaya göre öğrencilerin gelirlerinin büyük bir kısmı harcamakta çok az bir kısmı tasarrufa gitmektedir. Bu da yapılan öğrenci harcamalarının ekonomik etkisini yüksek oranda olacağına işaret etmektedir.

Üniversiteler kuruldukları bölgelerde yerel ekonomiye sağladığı katkı yanında her geçen gün artan üniversite sayıları da bölge için önemli rol oynamaktadır (Atik, 1999, s. 99-110).

Üniversitelerin buldukları bölgede sosyo-kültürel ve ekonomik bakımından katkıları şu şekilde sıralanabilir (Akçakanat, Çarıkçı, & Dulupçu, 2010, s. 166);

- Ekonomide bölgesel gelir ve istihdam olanakları sağlaması,
- Eğitime katılma oranında artışa katkı sağlaması,
- Sağladığı istihdam olanakları sayesinde göç oranlarında azalış oluşturmaları,
- Sosyo- kültürel anlamda iyileşmelerin yaşanmasındaki etkiler,

2

Üniversitelerin sağlamış olduğu katkı dolaysız, dolaylı ve uyarılmış olarak üç başlıkta ifade edilmektedir (Atik, 1999, s. 99). Dolaysız katkılar üniversitelerin kendi bünyesinde çalıştırılan personel dışındaki kurum ve kuruluşlara ödenen ücretler ve öğrenim gören üniversite öğrencilerinin harcamalarını kapsar (Görkemli H. , 2009, s. 169-186). Dolaylı katkılar üniversite ve öğrencilerin yaptıkları harcamalar için mal ve hizmet üreten sektörlerin gelişimleri sonucu oluşan gelir ve istihdam artış oranlarıdır (Erkekoğlu, 2000, s. 211-230). Uyarılmış katkılar ise dolaysız ve dolaylı katkılara göre oluşan gelir ve istihdamdaki artışlardır (Atik, 1999, s. 101).

Literatüre bakıldığında bir üniversite kurma fikri ilk olarak 1 Kasım 1937 yılında Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk tarafından ifade edilmiş ve bu konuyla ilgili çalışmalar için gerekli talimatları vermiştir fakat bu çalışmalara uzun bir dönem ara verildikten sonra 1950 yılında tekrar bu fikir gündeme gelmiştir. 1951 yılında kurulan bir komisyon, doğu üniversitesinin Erzurum da kurulmasını önermiş ve 1954 yılında çıkarılan kanunla üniversitenin adının Atatürk Üniversitesi olması kararlaştırılmıştır. Kurulduğu ilk dönemde Ziraat, Fen Edebiyat, Mühendislik ve Mimarlık bölümlerinin açılmasına ve gerek duyuldukça bölüm sayısının artırılmasına karar verilmiştir (Başar & Selçuk, 2013, s. 45).

1957’de kurulan ve 1958 yılında öğrenci alımına başlayan Atatürk Üniversitesi bugün bünyesinde 399.922 öğrencisi, 2600 akademisyeni, 3000 idari kadrosu, 23 fakülte, 8 enstitü, 12 meslek yüksekokul, 2 konservatuvar, 9 idari bilim ve 34 araştırma- uygulama merkezi ile ülkenin büyük ve seçkin üniversitelerinden biridir. Atatürk Üniversitesi’nde 2017-2018 eğitim öğretim yılında 14.456 ön lisans, 42.631 lisans, 9,469 yüksek lisans ve 2.840 doktora öğrencisi olarak toplamda 69.396 öğrencisi bulunmaktadır (URL1)

Bu çalışmanın amacı Atatürk Üniversitesi’nde öğrenim gören öğrencilerin yaptığı harcamaların Erzurum ili ekonomisine katkısını incelemektir. Çalışmada ilk olarak konuyla ilgili alan yazın özet biçimde verilmiştir. Ardından çalışmanın amacı, kullanılan yöntem ve çalışmanın öneminden bahsedilecek, nihayetinde yapılan anket sonucu elde edilen bulgular analiz edilip yorumlanmıştır.

1. ALANYAZIN

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra insanoğluna verilen önemin artmasıyla sağlık, eğitim gibi hizmetler önem kazanmıştır. Bundan dolayıdır ki tüm dünyada üniversite açma çalışmaları yoğunlaşmış ve yirmi birinci yüzyılın başından itibaren ise üniversite sayısında önemli artışlar meydana gelmiştir. Artan üniversite sayısı ile birlikte üniversitesiz bölge neredeyse kalmamıştır. Bu gelişme sonucunda üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin harcamalarının sağladığı ekonomik katkının ölçülmesi de önem kazanmıştır. Üniversitelerde öğrenim gören öğrenci harcamalarının o bölgenin, ilin ya da ilçenin ekonomisine katkılarını araştıran pek çok çalışma literatürde mevcuttur.

[Erkekoğlu \(2000\)](#), Cumhuriyet Üniversitesi'nin Sivas ili ekonomisine statik katkılarının incelendiği çalışmada direkt ve dolaylı olarak gelir ve istihdam hesaplamaları yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda direkt ve dolaylı olarak toplam gelir etkisi 15,4 milyon TL'ye ulaşmış toplam istihdam ise 5000 kişiye yaklaşmıştır.

[Yaylalı vd. \(2006\)](#), Evren olarak Türkiye genelinde öğrenim gören öğrencilerini alan çalışmada farklı demografik özelliklere sahip öğrencilerin gelir ve harcama eğilimleri incelenmiştir.

[Görkemli \(2009\)](#), Selçuk Üniversitesi'nin il ekonomisine katkısını araştıran çalışmada 2002-2003 yılında üniversitenin direkt olarak 4,205 kişilik istihdam sağladığı ve bununla birlikte 41 milyon direkt gelir sağladığı sonucuna varılmıştır.

[Çalışkan \(2010\)](#), 2008-2009 yılında Uşak Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin harcama miktarlarının Uşak ili ekonomisine katkısının incelendiği çalışmanın sonuçlarına göre bir öğrencinin aylık ortalama harcaması 560 TL'dir. Harcama gruplarının cinsiyet dağılımlarına göre ise kız öğrencilerin aylık ortalama harcaması 539 TL iken bu ortalama erkek öğrencilerde 593 TL'dir. Erkek ve kız öğrenciler arasındaki harcama farklılığı kişisel bakım, eğlence, sigara ve alkol gibi harcamalardan dolayı oluşmuştur. Öğrenci harcamalarının Uşak ili ekonomisine katkısı ise yıllık olarak 50 milyon TL'yi geçmiştir.

[Akçakanat vd. \(2010\)](#), 2003-2009 yılları arasında Süleyman Demirel Üniversitesi'ndeki öğrencilerin harcama miktarları ve Isparta ekonomisine katkısının incelendiği çalışmada 2009 yılı için öğrencilerin aylık ortalama harcaması 474 TL olarak bulunmuştur. Bu harcamaların Isparta ili ekonomisine yıllık 81 milyon TL katkısı tespit edilmiştir. Çalışmada öğrenci harcamalarının %60'ının konaklama ve barınmaya yapıldığı sonucuna da varılmıştır.

[Çakır \(2011\)](#), Samsun On Dokuz Mayıs Üniversitesi'nde yapılan çalışmada öğrencilerin ortalama 300-400 TL arası harcama yaparak il ekonomisine katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

[Başar & Selçuk, 2013](#), tarafından 2012 yılı verileri ile yapılan araştırmada; Atatürk Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin harcamalarının analizi yapılmış ve il ekonomisine katkısı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin aylık ortalama harcamalarının 744,66 TL olduğu tespit edilmiştir. Öğrenci harcamalarının %15,7'lik kısmını barınma kalemi oluştururken %7,3'lük kısmını sportif faaliyetleri oluşturmaktadır. Çalışmada öğrenci harcamalarının il ekonomisine yıllık katkısının toplamda 186,3 milyon lira olduğu tahmin edilmiştir.

[Çayın ve Özer \(2015\)](#), Muş Alparslan Üniversitesi'ndeki öğrencilerin tüketim yapıları ve il ekonomisine katkılarını incelemişler ve öğrenci tüketim yapısının %97 ile yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada ayrıca 2010-2011 eğitim öğretim dönemindeki öğrencilerin Muş iline dolaylı ve dolaysız olarak toplamda 894 kişilik bir istihdam katkısı olurken, dolaysız gelir katkısı toplam 11.075.394; dolaylı gelir katkısı ise 40.662.570 lira olarak tahmin edilmiştir.

2. ARAŞTIRMA

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Atatürk Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin 2018 – 2019 Eğitim-Öğretim dönemindeki yıllık harcamalarının incelenmesi, kategorize edilmesi ve bu sayede öğrenci harcamalarının Erzurum ili ekonomisine ne ölçüde katkıda bulunduğu değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Atatürk

Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilere anket uygulanmış ve saha araştırmasından elde edilen veriler SPSS programı yardımı ile analiz edilip yorumlanmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma için Atatürk Üniversitesi'nin sosyal, fen, sağlık ve eğitim bilimlerinde eğitim gören ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine uygulanacak anket için üniversite geneli toplam 68 bin öğrenci arasından 353 öğrenci rasgele olarak seçilmiş ve 25 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Öğrencilere uygulanan anket, öğrencilerin okudukları bölüm, aile ikametgâhı, aile gelir düzeyi, aylık harcama tutarı, harcama kalemlerine göre harcamalarının dağılımı ile ilgili demografik nitelikte sorulardır. Ayrıca ankette 2018 ve 2019 yıllarına ait gelir -gider maliyetlerini hesaplamak için sorularda mevcuttur. Elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilecek olup ve tanımlayıcı istatistiklerle analizleri yapılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde yapılan anket çalışmasında elde edilen veriler öğrencilerin genel özellikleri, yaşam maliyetleri ile ilgili algıları ve harcama yapıları başlıkları altında değerlendirilecektir.

3.1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgili veriler Tablo 1'de verilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin %45,9'u erkek ve %54,1'i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin %78,8'i 21-30 yaş arasında olup %86,7 oranıyla lisan öğrencilerini kapsamaktadır. Atatürk Üniversitesi'ni tercih eden öğrencilerin %42,8'i Doğu Anadolu bölgesinde ikamet etmektedir. Bu oranı %15,9 ile Karadeniz ve %12,5 ile Akdeniz izlemektedir. Üniversiteyi yurtdışından tercih edenlerin oranı ise sadece %1,7'dir.

Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin 2018'deki gelir verilerine bakıldığında %88,1'inin 1500 TL'nin altında gelir sağladığı görülmektedir. Bu rakam 2019'de %86,7 oranındadır. Öğrenciler arasında 2018'de 1500 ve üzeri gelir sağlayanların oranı %11,9, 2019'de %13,3 tür.

4

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özellikleri

		Frekans	Yüzde
Cinsiyetiniz	Bay	162	45,9
	Kadın	191	54,1
	Toplam	353	100,0
Yaşınız	10-20	85	24,0
	21-30	264	74,8
	31-40	3	0,8
	51-60	1	0,3
	Toplam	100,0	100,0
Bölümünüz	Sosyal bilimler	208	58,9
	Fen bilimleri	69	19,5
	Sağlık bilimleri	36	10,2
	Eğitim bilimleri	40	11,3
	Toplam	353	100,0
Aylık gelir (2017)	Yok	49	13,9
	1-750	186	52,7
	751-1500	76	21,5
	1501-3000	34	9,6
	3000 +	8	2,3
	Toplam	353	100,0

Tablo 1 (Devamı). Öğrencilerin demografik özellikleri

Aylık gelir (2018)	Yok	47	13,3
	1-750	169	47,9
	751-1500	90	25,5
	1501-3000	36	10,2
	3000 +	11	3,1
	Toplam	353	100,0
Eğitim durumunuz	Ön lisans	30	8,5
	Lisans	306	86,7
	Yüksek lisans	12	3,4
	Doktora	5	1,4
	Toplam	353	100,0
Ailenizin yaşadığı bölge	Akdeniz	44	12,5
	Marmara	41	11,6
	Ege	14	4,0
	Karadeniz	56	15,9
	İç Anadolu	20	5,7
	Doğu Anadolu	151	42,8
	Güneydoğu Anadolu	21	5,9
	Yurtdışı	6	1,7
Toplam	353	100,0	

3.2. Öğrencilerin Atatürk Üniversitesi'ne Yönelik Görüşleri

Bu bölümde öğrencilerin Atatürk Üniversitesi'ni tercih nedenleri ve üniversiteye yönelik düşünceleri değerlendirilecektir. Bu veriler Tablo 2'de verilmektedir.

5

Öğrencilerin Atatürk Üniversitesi'ni tercih nedeni olarak ilk sırada %34,0'lük oranla memlekete yakınlık cevabı bulunurken, bu cevabı %27,5 oranıyla üniversiteye giriş sınavından alınan puan izlemektedir. Üniversiteyi tercih eden öğrencilerin %39,7'lik kısmı çevrelerine üniversiteyi tavsiye edeceklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerden %24,1'lik kısmı tavsiye etmede kararsız kalırken %11,9 oranında tavsiye etmem ifadesi kullanılmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin Atatürk Üniversitesine Yönelik Düşünceleri

		Frekans	Yüzde
Atatürk Üniversitesi'ni tercih nedeniniz?	Memleketime yakın	120	34,0
	Eğitim kalitesi	66	18,7
	Fiziki imkânlar	3	0,8
	Sosyal imkânlar	3	0,8
	Yurtdışı imkânları	2	0,6
	Puanı	97	27,5
	Tavsiye	26	7,4
	Diğer	36	10,2
	Toplam	353	100,0
Atatürk Üniversitesi'ni arkadaşlarınıza tavsiye eder misiniz?	Kesinlikle tavsiye etmem	41	11,5
	Tavsiye etmem	42	11,9
	Kararsızım	85	24,1
	Tavsiye ederim	140	39,7
	Kesinlikle tavsiye ederim	45	12,8
	Toplam	353	100,0

3.3. Öğrencilerin Erzurum İlindeki Yaşam Maliyetleriyle İlgili Görüşleri

Bu bölümde öğrencilerin Erzurum ilinde eğitim süreleri boyunca yaşam maliyetleri hakkındaki düşünceleri ile ilgili veriler aktarılmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin Erzurum'daki Yaşam Maliyeti ile İlgili Görüşleri

		Frekans	Yüzde
Sizce Erzurum ilinde okumanın maliyeti, Alternatiflerine göre nasıldır?	Çok yüksek	68	19,3
	Yüksek	145	41,1
	Normal	126	35,7
	Düşük	10	2,8
	Çok düşük	4	1,1
Erzurum ilinde barınma maliyetleri sizce nasıldır?	Çok yüksek	49	13,9
	Yüksek	180	51,0
	Normal	117	33,1
	Düşük	6	1,7
	Çok düşük	1	0,3
Erzurum'da yiyecek içecek fiyatları sizce nasıldır?	Çok yüksek	54	15,2
	Yüksek	123	34,8
	Normal	159	45,0
	Düşük	15	4,2
	Çok düşük	2	0,6

Tablo 3'te Erzurum'daki barınma, okuma ve yiyecek-içecek maliyetleri ile ilgili veriler gösterilmiştir. Veriler incelendiğinde Erzurum'da okuma maliyeti öğrenciler tarafından %41,1 oranında yüksek bulunda da %35,7'lik kısım okuma maliyetinin diğer illere göre normal olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin çok düşük %1,1 oranında maliyetleri çok düşük bulurken %19,3'lük kısmı maliyetlerin çok yüksek olduğunu düşünmektedir.

Erzurum'daki barınma maliyetlerini öğrencilerin yarısından fazlası (%51,0) yüksek bulurken; %33,1'lik kısmı maliyetleri normal bulmaktadır. Öğrencilerin yalnızca %0,3'lük kısmı maliyetlerin çok düşük olduğunu ifade ederken, %13,9'lük kısmı maliyetleri çok yüksek bulmaktadır.

Yiyecek-içecek maliyetleri öğrencilerin yarına yakın kısmı tarafından (%45,0) normal olarak değerlendirilirken, %34,8'lik kısmı için yüksek, %4,22'lik kısmı için ise düşük olarak değerlendirilmektedir.

3.4. Öğrencilerin Harcama Gruplarının Sınıflandırılması

Çalışmanın bu bölümünde öğrencilerin yapmış oldukları harcamalar sınıflandırılarak değerlendirilecektir. Bu öğrenci harcamalarının ne kadarlık kısmının hangi harcama grubunda olduğunu göstererek konunun daha açık ifade edilmesine yardımcı olacaktır. Harcama gruplarının dağılımı Tablo 4 'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Harcama Grupları Karşılaştırılması (2019-2013)

Harcama grupları	2019 Yılı Öğrenci bütçesindeki payı (%)	2013 Yılı Öğrenci bütçesindeki payı (%)
Barınma	22,9	15,7
Eğitim araçları (kırtasiye/kitap vb)	7,5	9,5
Giyim	11,8	12,0
İletişim & Haberleşme & İnternet	4,1	7,6
Ulaşım	11,9	10
Enerji	2,5	14,6
Sportif Aktivite	6,7	7,3
Kültürel Aktivite	24,9	8,3
Yeme - İçme	7,7	15,0
TOPLAM	100,0	100,0

Atatürk Üniversitesi'nde eğitim gören öğrenci harcamalarının %24,9 unu kültürel aktiviteler oluşturmaktadır. Literatürdeki çalışmalardan 2013 yılında Selçuk ve Başar'ın yaptığı araştırmada bu oran %8,3 olarak görülmektedir. Oranlar karşılaştırıldığında 2019 yılında toplam harcamalar içerisinde kültürel aktivitelere harcanan paylar 2013 yılına göre artış göstermiştir. Bunun nedeni olarak Erzurum ilinde kültürel alanların sayısında yaşanan artış gösterilebilir. Yıl boyunca çeşitli kurum ve kuruluşlar çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Müzeler haftasında, baharın gelişi sebebiyle düzenlenen şenlik, konser, resim sergileri ve kültürel gezilerin yanında dini ve tarihi değerler için düzenlenen konferans ve söyleşiler kültürel aktivitelere örnek olarak gösterilebilir. Düzenlenen bu aktivitelerin yanında her geçen yılda daha fazla gelişen şehirde sinema, tiyatro, müze gibi mekânların sayısındaki artış da öğrencilerin kültürel aktivitelere ayırdığı payları artırmış olabilir.

Yine aynı çalışmaya atfen bir karşılaştırma yapacak olursak, kültürel etkinlikte yaşanan artışın sportif aktivitelerde gerçekleşmemiş olduğunu görürüz. 2013 yılında toplam harcamalar içerisinde sportif faaliyetlere ayrılan pay %7,3 iken, bu oran 2019 da %6,7 seviyesine gerilemiştir. Kış turizm merkezi olan ve çeşitli sportif organizasyonlarına ev sahipliği yapan şehirde, sportif alt yapının ve spor tesis sayısının yeterli olduğu düşünüldüğünde, düşüşün sebebinin sosyal ve kültürel yapıdaki değişiklikler olduğu düşünülebilir.

2013 de öğrenci harcamalarının %15,7'lik kısmı barınma harcamasını oluştururken bu rakam 2019 yılında %22,9 oranına yükselmiştir. Bu durum, öğrenci sayısındaki artış oranının, konaklama ünitelerindeki artış oranından daha fazla olması durumuyla açıklanabilir. Öğrenci sayısındaki artışa paralel yurt uygun fiyatlı barınma imkânı sağlanamaması, öğrencilerin ev gibi yüksek maliyetli yerlerde kalmasına neden olabilir. Bu da toplam harcamalar içerisinde doğal olarak barınmanın payının artmasına neden açıklanabilir.

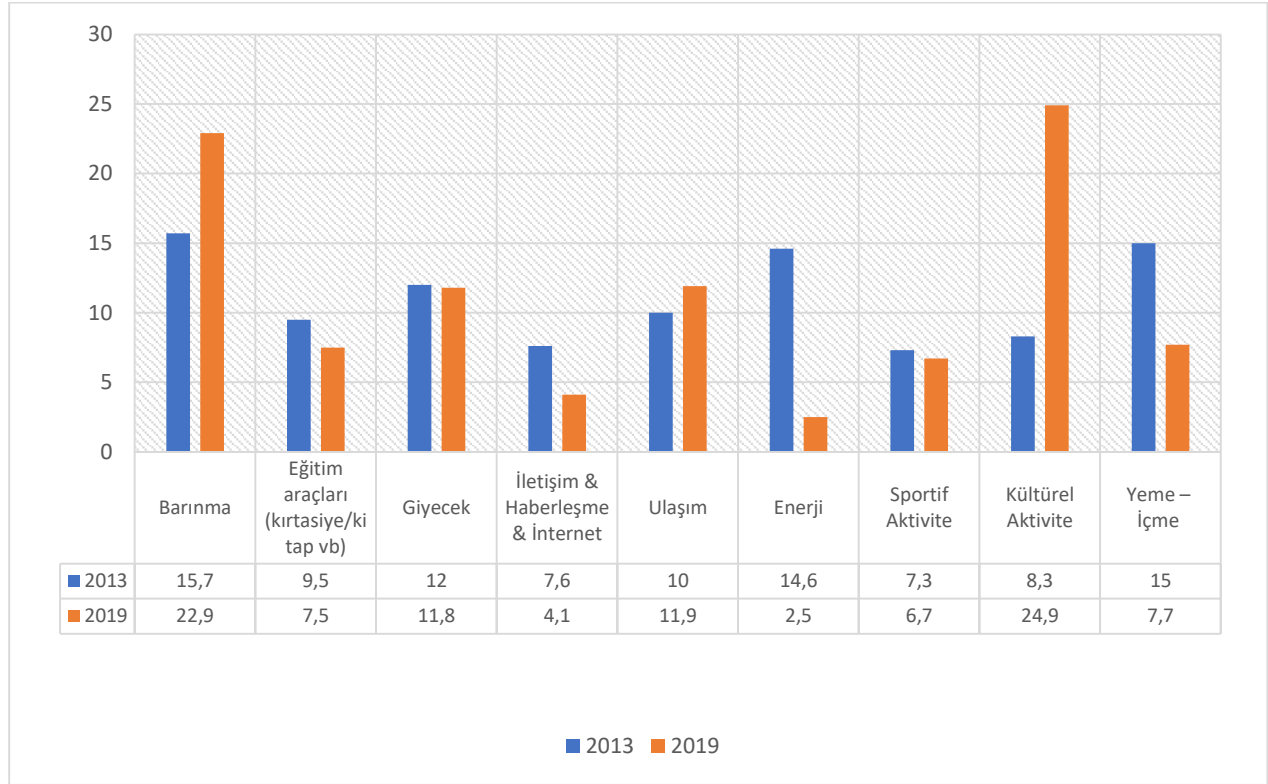
Öğrenci harcamalarında eğitim araçları %7,5, enerji %2,5 ve giyim %11,8 olarak gerçekleşmektedir. Harcama gruplarında 2013 yılında yapılan çalışma ile karşılaştırıldığında, yeme-içme ve haberleşme gruplarında 2019 yılı harcama verilerinde bir düşüş gözlenmektedir. 2013 yılında yeme-içme harcaması %15,0 iken bu oran 2019'daki çalışmamızda %7,7 oranına düştüğü görülmüştür. Üniversitenin sunduğu imkânların artması, öğünlerin uygun fiyatlarla öğrenci yemekhanelerinde sunulması, yurtlarda sunulan ürün çeşitliliğinin artması ve uygun fiyatların öğrencilerin yeme-içme harcamalarında azalışa neden olduğu söylenebilir.

7

Aynı durum haberleşme harcamasında da gözlenmektedir. Son yıllarda telefon şirketlerinin sunduğu internet, dakika, mesaj gibi kampanyaların artmış olması ve de birçok özelliği uygun fiyatlarla paket halinde sunmaları buna sebep olarak gösterilebilir. Ayrıca yurt ve pansiyonlarda öğrencilerin ortak olarak kullandığı internet olanağı da bu harcamanın düşmesine sebep olduğu söylenebilir.

Çalışmanın başlangıcında da söylendiği gibi, 2013 yılında Selçuk ve Başar tarafından yapılan araştırmanın bulgularının çalışmamızla karşılaştırılacağı ve bu sayede yaklaşık yedi yıllık süreçteki değişikliklerin de anlaşılabilmesinin, çalışmanın değerini artıracacağı söylenebilir.

Bu nedenle karşılaştırmanın daha iyi anlaşılabilir olabilmesi için Şekil 1 hazırlanmıştır. Şekilde 2013 yılındaki çalışma verileri ile 2019 verileri karşılaştırılmış ve bu sayede iki yılda oluşan farklılıkların daha net görülebilmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

Şekil 1. 2013-2019 Yılları Arasındaki Harcama Grupları

8

4. ÖĞRENCİ HARCAMALARININ EKONOMİK KATKISI

Çalışmada ankete katılan öğrencilerin verdiği cevaplar değerlendirildiğinde 2018-2019 Eğitim öğretim dönemi içerisinde ortalama bir öğrencinin aylık 1.044,63 TL harcama yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak Atatürk Üniversitesi'nde Eğitim gören örgün ve ikinci öğretim 69,417 öğrenci ve Erzurum Teknik Üniversitesi'nde öğrenim gören örgün ve ikinci öğretim 4.000 öğrenci toplam 73,417 öğrencinin ilde 9 ay süreyle kaldığı varsayıldığında ekonomik katkı aşağıdaki şekilde hesaplanabilir;

4.1. 2018 – 2019 Eğitim Öğretim Yılı Ekonomik Katkı:

i. Aylık Toplam Ekonomik Katkı (ATEK)

$$\text{ATEK} = \text{Bir aylık öğrenci harcaması ortalaması} \times \text{Öğrenci Sayısı}$$

$$= 1.044,63 \times 73.417$$

$$= 76.693.601 \text{ TL}$$

Öğrenci harcamaları aylık olarak ekonomiye 76.693.601 TL katkı sağlamaktadır.

ii. Yıllık Toplam Ekonomik Katkı (YTEK)

$$\text{YTEK} = \text{Yıllık Toplam Ekonomik Katkı} \times \text{Kalınan Süre(ay)}$$

$$= 76.693.601 \times 9 \text{ ay}$$

$$= 690.242.406 \text{ TL}$$

Öğrenci harcamaları yıllık olarak ekonomiye 690.242.406 TL katkı sağlamaktadır.

4.2. Harcama Çarpanı ve Toplam Ekonomik Katkı

Atatürk Üniversitesi kampüsünde bulunan örgün ve ikinci öğretim öğrencileri ile Erzurum Teknik Üniversitesi öğrencilerini toplamı olan 73,417 öğrenci dikkate alınarak, harcama çarpanı hesaplanmıştır. Buna göre;

Çalışmada öğrencilerin 2018 aylık ortalama geliri 1.089 TL ve aylık ortalama harcama tutarı ise 922,62 TL'dir. 2019 da ise aylık ortalama geliri 1.231 TL ve aylık ortalama harcama tutarı ise 1.044,63TL'dir.

Bu bilgilerden yararlanarak öğrencilerin marjinal tüketim eğrileri aşağıdaki şekilde hesaplanabilir;

$$mte = \Delta C / \Delta Y$$

$$mte = -122,01 / 142$$

$$mte = -0,86$$

ΔC = Harcamalardaki artış miktarı

ΔY = Gelirdeki artış miktarı

Bu durum öğrencilerin gelirlerinde meydana gelen her 100 liralık artışın 86 lirasını harcarken geriye kalan 14 TL'yi tasarruf ettiklerini göstermektedir.

Bu sonuçtan hareket ederek çarpan denkleminde sonucu yerleştirelim;

$$k = 1 / (1 - c)$$

$$k = 1 / (1 - 0,86)$$

$$k = 7,14$$

Çarpan katsayısını yıllık ekonomik toplam katkı ile çarparsak toplam ekonomik katkıyı bulunmuş olacaktır. Buna göre;

9

$$\begin{aligned} \text{TEK} &= \text{Yıllık Ekonomik Katkı} \times \text{Çarpan Katsayısı} \\ &= 690.242.406 \times 7,14 \\ &= 4.928.330.779 \text{ TL} \end{aligned}$$

Atatürk Üniversitesi'nde eğitim gören öğrenci harcamalarının il ekonomisine toplam katkısı 4.928.330.779 TL'dir. Bu katkı öğrenci harcamalarının il ekonomisindeki yerinin ne kadar önemli olduğunu da bir göstergesidir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Atatürk Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin harcamaları gruplandırılarak analiz edilmesi ve bu harcamaların il ekonomisi üzerindeki katkısı belirlenmesi amaçlanmıştır. Üniversite bünyesinde eğitim gören öğrencilerin eğitim süreleri boyunca yaptıkları harcamalar ve giderler il ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır.

Bu çalışmada varılan sonuçlar üniversite yapısının il ekonomisi üzerinde azımsanmayacak düzeyde katkısı olduğu hakkında önemli bilgiler vermektedir. Ekonomi üzerindeki bu katkırı arttırmak için öğrenci harcamalarının kompozisyonu önemlidir. Zira bazı harcama kalemleri il ekonomisine önemli katkıda bulunurken, bazı harcama kalemleri ise il ekonomisinden sızmalar olarak değerlendirilebilir. Örneği bir öğrencinin ildeki lokantaya ödediği paralar il ekonomisinde önemli etkisi yaratırken, GSM firmalarına ödenen paralar ekonomiden sızmalar olarak karşımıza çıkar.

Harcamaların sınıflandırılması ili ekonomisinin büyümesi ve şehrin kalkınması konularında üretilecek politikalara ışık tutabilir. Örneğin harcama gruplarında konaklamaya ödenen paraların öğrenci bütçesinde tuttuğu yer öğrenci aleyhine geliyorsa (örneğin 2013'te %15,7; 2019'da %22,9) o zaman ilde yurt, pansiyon gibi yatırımların artırılması gerektiği söylenebilir. Bu durum konaklama işletmesi yapacak girişimcilerin desteklenmesi gerektiği yönünde politika yapıcılara bir ışık tutabilir.

Öğrencilerin Erzurum'da kalış sürelerinin ekonomi için ek katkı sağlaması önemli noktalardan birdir. Sadece eğitim süresi için kalan öğrenciler bu süre sonunda memleketlerine dönmekte bu durum özellikle yaz aylarında öğrencilerden elde edilen gelir miktarında önemli bir düşüşe sebep olmaktadır. Bunun en aza indirilmesi ve

gelirin artırılması için öğrencilere Erzurum'da staj olanakları sunulabilir. Bu bazı kurum ve kuruluşların anlaşmaları ile mümkün olabilecektir.

Çalışmamızda Atatürk Üniversitesi ve Erzurum Teknik Üniversitesi'ndeki örgün ve ikinci öğretimdeki yaklaşık 73 bin öğrenci arasından belirlenen 353 örneklemin tamamı kampüs içerisinde aktif olarak eğitim alan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu nedenle Erzurum'un ilçelerinde bulunan meslek yüksekokullarındaki öğrencilerin harcama görüşleri kapsam dışında kalmıştır. Bu konu farklı bir çalışma konusu olarak belirlenebilir ve ilerleyen dönemlerde ilçeler yönünden durum çalışılabilir.

Ayrıca çalışma tasarlanırken, açık ve uzaktan öğrenim gören öğrenciler kapsam dışında bırakılmıştır. Oysa bu fakültelerde uzaktan eğitim alan çok sayıda öğrenci vardır. Öyle ki 2019 yılı itibariyle Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesine kayıtlı 180 bin öğrenci bulunmakta ve toplamda 117 milyon lira tutarında harç ödemektedirler. Ancak bu öğrenciler aktif olarak Erzurum'da bulunmadıklarından söz konusu harcama grupları için bir ödeme yapmamaktadırlar. Kapsam dışına alınma gerekçelerinden ilki budur. İkincisi; öğrencilerin bir kamusal gelir sınıfına giren öğrenim harçlarının devletin bütçe geliri olmasıdır. Bu açıdan bu öğrenim harçlarının ekonomik katkısının hesaplanabilmesi farklı bir analiz yapmayı zorunlu kılar.

Etik Kurul Onayı: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Madde 90, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri ve Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar gereğince insandan anket, mülakat, odak grup çalışması, deney vb. yollarla veri toplanmasını içeren çalışmalarda Etik Kurul Onay Belgesi alınması zorunludur. 2020 yılı öncesinden tamamlanmış çalışmalardan Etik Kurul Onay Belgesi istenmemektedir.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm aşamalarında etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun Journal of Tourism Research'in hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk yazarlara aittir.

Destek Bilgisi: Bu çalışmanın hazırlanması süresince herhangi bir bireyden ya da kurumdan aynı ya da nakdi bir yardım/destek alınmamıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı: 1. yazar katkı oranı: %50, 2. yazar katkı oranı: %50

KAYNAKÇA

- Akçakanat, T., Çarıkçı, İ., & Dulupçu, M. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Buldukları İl Merkezine Ekonomik Katkıları ve Harcama Eğilimleri: Isparta 2003–2009 Yılları Örneği . *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2010, Sayı:22*.
- Atik, H. (1999). Üniversitelerin Yerel Ekonomiye Katkıları: Teori ve Erciyes Üniversitesi Üzerine Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*.
- Başar, P., & Selçuk, D. (2013). *Üniversitelerin Bölge Ekonomisi Üzerine Etkileri: TRAI Ölçeğinde Bir Uygulama*. Ankara: Sage Yayıncılık .
- Çakır, M. A. (2011). On Dokuz Mayıs Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Özelliklerinin Samsun İline Katkısı. *Samsun Sempozyumu*.
- Çalışkan, Ş. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının Kent Ekonomisine Katkısı: Uşak Üniversitesi Örneği . *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* .
- Çayın , M., & Özer, H. (2015). Üniversitelerin İl Ekonomisine Kakısı ve Öğrencilerin Tüketim Yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği . *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*.
- Erkekoğlu, H. (2000). Bölge Üniversitelerin Yerel Ekonomiye Katkıları: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği. *rciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16,*.
- Görkemli, H. (2009). Selçuk Üniversitesi'nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22, .*
- Kömürlü, E. (2019). 1960'lara kadar Türkiye'de İlk Üniversitelerin Kuruluşları. *Üniversite Araştırmaları Dergisi,*.
- 11** URL 1, Atatürk Üniversitesi WEB Sayfası . (2020, nisan 7). <https://www.atauni.edu.tr/> adresinden alındı
- Yaylalı, M. (2006). Üniversite Gençliğinin Gelir Harcama Kalıplarının Araştırması Erzurum Atatürk Üniversitesi Yayın No: 957 .